

Innst. 237 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:17 S (2012–2013)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Siri A. Meling, Henning Skumsvoll, Kjell Ingolf Ropstad og Borghild Tenden om brukerrepresentasjon i Statnetts organer, en nasjonal plan for kraftlinjer og kostnadsfordeling i sentralnettet

Til Stortinget

Sammendrag

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

«I

Stortinget ber regjeringen opprettholde Statnetts brukerråd og brukernes representasjon i Statnett SFs styre.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides en nasjonal plan for kraftlinjer, som oppdateres og fremmes for behandling i Stortinget én gang hver stortingsperiode.

III

Stortinget ber regjeringen i løpet av vårsesjonen 2013 legge frem en sak om fordeling av kostnader i sentralnettet mellom produsenter og forbrukere.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bendiks H. Arnesen, Irene Johansen, Torstein Rudihagen, Tor-Arne Strøm og Eirin Sund, fra Frem-

skrittpartiet, Per-Willy Amundsen, Oskar J. Grimstad og Henning Skumsvoll, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bjørn Lødemel og fung. leder Siri A. Meling, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Egeland, fra Senterpartiet, Knut Magnus Olsen, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til representantforslaget om brukerrepresentasjon i Statnetts organer, en nasjonal plan for kraftlinjer og kostnadsfordeling i sentralnettet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at Statnett i november 2011 la frem sin nettutviklingsplan, og at selskapet der med bakgrunn i utfordringene for det norske kraftsystemet presenterte neste generasjons sentralnett som skal være etablert innen 2030. I denne nettutviklingsplanen ble kostnadene beregnet til om lag 40 mrd. kroner. Flertallet viser videre til at Statnett i juli 2012 la frem en revisjon av denne i sin investeringsplan. I denne var anslaget for investeringer oppjustert til anslagsvis 50–70 mrd. kroner.

Flertallet vil påpeke at Statnett er en monopolist som finansierer sine investeringer gjennom netttariffen for brukerne av nettet, det vil si forbrukere, industri og kraftprodusenter. Flertallet vil understreke betydningen av at kundesiden blir ivaretatt og opplever en trygghet for både fastsettelse av behov for investeringer, kostnadsanslag og prosjektgjennomføring. Ordningen med et brukerråd og brukerrepresentasjonen i Statnetts styre, som begge ble avviklet av regjeringen Stoltenberg II fra 2013, sikret brukerne innsyn og innflytelse over Statnetts disposisjoner. Flertallet mener avviklingen av brukerrådet og brukernes representasjon i Statnetts styre var uheldig med hensyn til åpenhet og innsyn i Statnetts priorite-

ringer og drift. Statnett ivaretar viktige samfunnsoppgaver, og det er av stor betydning at selskapet har nødvendig tillit og aksept for sine disposisjoner.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Statnetts brukerråd og brukernes representasjon i Statnett SFs styre.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at Stortinget så sent som i forbindelse med behandling av statsbudsjettet for 2013 vedtok at ordningene med brukerrepresentasjon i Statnetts styre og ordningen med et eget råd av sentralnettbrukere skulle opphøre.

Disse medlemmer mener det er viktig å stå fast ved denne endringen. Ordningen med sentralnettbrukernes råd må sees i sammenheng med de store endringene i kraftforsyningen som skjedde ved omorganiseringen av Statkraft, og brukernes innflytelse i foretaket bør fremover organiseres på en måte som i større grad samsvarer med ordinær selskapsorganisering.

Disse medlemmer mener i likhet med statsråden at Statnetts brukerkontakt kan bli styrket nå når ordningen med sentralnettbrukernes råd opphører og Statnett kan organisere brukerkontakten selv, slik at kontakten dekker flere brukere og flere typer saker.

Komiteen viser til at det er Statnett og de større regionale nettselskapene som er ansvarlig for byggingen og drift av det sentrale strømmettet, og at energimyndighetene har en rekke tiltak og virkemidler som påvirker investeringene. Komiteen viser samtidig til at utbyggingsprosjektene må ha konsesjon etter energiloven.

Komiteen viser videre til at det er innført krav om ekstern kvalitetssikring av store kraftledningsprosjekter, og at formålet med denne kvalitetssikringen er å styrke energimyndighetenes styring med konseptvalget ved å sikre den faglige kvaliteten på beslutningsgrunnlaget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, mener det vil være naturlig å vurdere om Stortinget bør få de store planlagte investeringene i sentralnettet til behandling, gjerne i form av en nasjonal plan for kraftlinjer som oppdateres og fremmes for behandling i Stortinget i alle fall én gang i løpet av hver stortingsperiode. Stortinget behandler ellers store utbyggingsprosjekter i annen infrastruktur så som samferdselsinvesteringer og investeringer i petroleumssektoren.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides en nasjonal plan for kraftlinjer, som oppdateres og fremmes for behandling i Stortinget én gang hver stortingsperiode.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oppfatter prosessen som en betryggende prosess som tilrettelegger for at det kan gjennomføres nødvendige nettinvesteringer for derigjennom å kunne sikre en sikker og trygg strømforsyning for hele landet.

Disse medlemmer ser med bakgrunn i dette ikke noe behov for å fremme en nasjonal plan for kraftlinjer i hver stortingsperiode.

Komiteen viser til statsrådets vedlagt brev, og hvor det redegjøres for kostnadsfordelingen i sentralnettet, og komiteen deler regjeringens syn på at kostnadene for det maskede sentralnettet fortsatt skal fordeles på alle kundene.

Komiteen har merket seg at regjeringen mener at kostnadene for det maskede sentralnettet fortsatt skal fordeles på alle kundene. Når forbruk eller produksjon tilknyttes det maskede sentralnettet skjer det via radialer. Nyttene av radialene kan henføres til én eller et begrenset antall brukere. Det er derfor økonomisk fornuftig at disse brukerne betaler for radiale-rene selv, gjennom anleggsbidrag eller tariffingsregler for produksjonsrelaterte nettanlegg.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, konstaterer at regjeringen ikke ønsker å se nærmere på kostnadsfordelingen i sentralnett-tariffen, til tross for betydelige investeringer og derav økte tariffer i tiden fremover. Flertallet viser til brev fra Olje- og energidepartementet ved statsråden til energi- og miljøkomiteen datert 29. januar 2013, hvor det fremgår at Statnett er i ferd med å utarbeide prisstrategi for sentralnettet for perioden 2014–2018, og at denne prisstrategien i stor grad legger opp til å videreføre dagens prinsipper slik at alle kundegrupper skal få om lag samme prosentvise økning i tariffene. I brevet vises også til at for kraftproduksjon er tariffnivået begrenset av et øvre tak i EU-lovgivningen.

Flertallet understreker betydningen av forsyningssikkerhet og en effektiv og hensiktsmessig nettinfrastruktur. Flertallet vil imidlertid påpeke at nett-tariffene til dels utgjør en betydelig kostnad for kraftforedlende industri.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av vårsesjonen 2013 legge frem en sak om fordeling av kostnader i sentralnett mellom produsenter og forbrukere.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har merket seg at departementet ikke legger opp til å endre kontrollforskriften nå.

Disse medlemmer deler også statsrådets syn på at Statnett som systemansvarlig har den beste forutsetningen for å se utviklingen av utenlandsforbindelser opp mot det norske kraftsystemet som helhet.

Komiteen mener at utenlandsforbindelser bidrar til verdiskaping blant annet gjennom konsument- og produsentoverskudd og økt forsyningsikkerhet, samtidig som handelen har gitt flaskehalsinntekter til eierne av kablene, noe som har kommet alle nettkundene til gode. Komiteen anser utenlandskabler for å være kritisk infrastruktur som det er viktig at kontrolleres av det offentlige. Erfaringene fra flere tørre og kalde vintre viser hvor avhengige vi er av kraftutveksling i slike tilfeller.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, vil påpeke at behovet for offentlig kontroll med utenlandskablene som en del av kritisk infrastruktur ikke er ensbetydende med offentlig eierskap. Flertallet vil understreke betydningen av en styrket kapasitet både for forsyningsikkerheten i Norge og for mulighetene til å utnytte interaksjon med naboland til økt verdiskaping basert på eksport og import av kraft. Mye tilsier at vi går mot en situasjon med store kraftoverskudd i Norge og Norden i et normalår, og det er viktig at markedene i størst mulig grad balanserer godt mellom tilbud og etterspørsel. Utbyggingen av mye uregulerbar kraftproduksjon i det øvrige Europa tilsier et økende behov for balansekraft, og Norge kan med sin magasinkapasitet bidra til forsyningsikkerhet, økt produksjon av fornybar energi og reduserte klimagassutslipp i Europa. Flertallet vil påpeke at energiområdet i Europa er i stor endring, både på produksjons- og forbrukersiden. EU diskuterer sine mål og strategier frem mot 2050, og det er viktig at Norge som en betydelig energinasjon ivaretar mulighetsbildet dette representerer for økt verdiskaping og samhandling med våre naboland.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det ikke er nødvendig å fremme en egen sak for Stortinget om fordeling av kostnader i sentralnett mellom produsenter og forbrukere.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil påpeke at Statnett i sin siste nettutviklingsplan nærmest halverte ambisjonsnivået og planene for nye mellomlandsforbindelser. Disse medlemmer registrerer at Statnetts hovedargument for reduksjonen var at det ikke er nok kapasitet i det norske sentralnett til å gjennomføre en større satsing på utveksling med våre naboland.

Disse medlemmer registrerer videre at det fremstår umulig å ettergå den reelle kapasiteten, da Statnett ikke gir innsyn i data som er nødvendig for å gjøre en uavhengig kapasitetsanalyse. Disse medlemmer mener denne situasjonen er meget uheldig og at åpenhet, innsyn, muligheter for kontroll og diskusjon rundt faktabaserte data vil kunne gi en større forståelse og enighet om både status og hvilke grep som er nødvendige og mulige fremover.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at Statnett har ansvar for mange store prosjekter. Flertallet er positive til at også andre aktører kan initiere, bygge og eie utenlandsforbindelser. Kontroll ivaretas ved konsesjonstildeling, og gjennom avgifts- eller skattesystem kan myndighetene regulere og kanalisere tariffinntekter tilbake til sentralnett på samme måte som i dagens regime.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

Dokument 8:17 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Siri A. Meling, Henning Skumsvoll, Kjell Ingolf Ropstad og Borg-hild Tenden om brukerrepresentasjon i Statnetts organer, en nasjonal plan for kraftlinjer og kostnadsfordeling i sentralnett – bifalles ikke.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råer Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen opprettholde Statnetts brukerråd og brukernes representasjon i Statnett SFs styre.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides en nasjonal plan for kraftlinjer, som oppdateres og fremmes for behandling i Stortinget én gang hver stortingsperiode.

III

Stortinget ber regjeringen i løpet av vårsesjonen 2013 legge frem en sak om fordeling av kostnader i sentralnettet mellom produsenter og forbrukere.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 13. mars 2013

Siri A. Meling

fung. leder

Bendiks H. Arnesen

ordfører

Vedlegg**Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 29. januar 2013****Vedrørende representantforslag Dok: 8 17 S (2012-2013)**

Jeg viser til brev av 28. november 2012 vedrørende Representantforslag 8:17 S (2012-2013) fra stortingsrepresentantene Siri A. Meling, Henning Skumsvoll, Kjell Ingolf Ropstad og Borghild Tenden om brukerrepresentasjon i Statnetts organer, en nasjonal plan for kraftlinjer og kostnadsfordeling i sentralnettet. Komiteen oversendte dette dokumentet til utredning mv.

Sentralnettbrukerens råd og brukernes representasjon i styret

Ved omorganiseringen av Statkraft i 1991 var det viktig å sikre brukerne av sentralnettet innflytelse i det nye statsforetaket Statnett. I St.prp. 100 (1990-1991) ble det foreslått å opprette et brukerråd med representanter utnevnt av foretaksmøtet. Leder og nestleder i rådet hadde blant annet rett til å delta og tale i foretakets styremøter. Frem til det ble nedlagt satt to representanter fra Energi Norge, en fra Norsk Industri, en fra Distriktenes Energiforening og en fra KS i rådet.

Regjeringen foreslo i forbindelse med statsbudsjettet for 2013 at ordningen med brukerrepresentasjon i Statnetts styre og ordningen med et eget råd av sentralnettsbrukere opphørte. Som det er redegjort for i Prp. 1 S (2012-2013) er det i lys av foretakets store utbyggingsoppgaver de neste årene et behov for å sikre foretakets nøytralitet. Bestemmelsene om brukernes innflytelse i Statnett gjennom sentralnettbrukernes råd og styrerepresentasjon må ses på bakgrunn av de store endringene i kraftforsyningen som skjedde ved omorganiseringen av Statkraft. Tiden er nå moden for at brukernes innflytelse i foretaket organiseres på en måte som i større grad samsvarer med ordinær selskapsorganisering.

Som sentralnettseier og systemansvarlig har Statnett en helt avgjørende rolle i kraftforsyningen. Dette innebærer at foretaket fortsatt må ha en utstrakt dialog med brukerne av sentralnettet. Jeg mener at Statnetts brukerkontakt kan bli styrket nå når ordningen med sentralnettbrukernes råd opphører. I stedet for at departementet utnevner medlemsorganisasjoner, kan nå Statnett organisere brukerkontakten selv slik at kontakten dekker alle brukere og alle typer saker.

Statnett har i dag en utstrakt brukerkontakt. Det er opprettet egne kundekontakter for alle kunder i sentralnettet, både industribedrifter og nettselskaper,

og hver landsdel har sin egen kundekontakt. Foretaket ønsker selv å være åpne og kontaktsøkende og har selv ansvar for å finne en egnet måte å ha brukerkontakt på. Jeg mener at dette er en bedre måte å organisere brukerkontakten på enn gjennom sentralnettbrukernes råd og brukernes representasjon i styret.

Nettutbygging

I Meld. St. 14 (2011-2012) "Vi bygger Norge – om utbygging av strømmettet" la Regjeringen frem politikken for utbygging og reinvesteringer i det sentrale overføringsnettet for strøm for Stortinget. Det er nødvendig med et ryddig skille mellom ansvaret til nettselskapene og ansvaret til energimyndighetenes. Det er Statnett og de større regionale nettselskapene som er ansvarlige for byggingen og driften av det sentrale strømmettet. Energimyndighetene har en rekke tiltak og virkemidler som påvirker investeringene, og utbyggingsprosjektene må ha konsesjon etter energiloven.

I nettmeldingen har Regjeringen lagt frem målene for nettutviklingen. Overordnet er målet om at planlegging og utbygging av nettet skal være samfunnsmessig rasjonell, jf. energiloven. Regjeringen har følgende mål som har konsekvenser for modernisering og utbygging av strømmettet:

- Sikker tilgang på strøm i alle deler av landet.
- Høy fornybar elektrisitetsproduksjon.
- Legge til rette for næringsutvikling som krever økt krafttilgang, som kraft fra land til petroleumsvirksomhet og industrivirksomhet.
- Tilstrekkelig overføringskapasitet mellom regioner, slik at det blant annet ikke blir langvarige store forskjeller i strømpris mellom områder.
- Et klimavennlig energisystem som tar hensyn til naturmangfold, lokalsamfunn og andre samfunnsinteresser.

I konsesjonsbehandlingen vurderer myndighetene det enkelte nettprosjekt, og kan sette vilkår for å gi tillatelse til utbyggingen. Store kraftledningssaker krever en grundig behandling. I meldingen foreslo Regjeringen endringer i behandlingen av store kraftledningssaker og i vinter har lovendringene blitt gjennomført. Det er innført krav om ekstern kvalitetssikring av store kraftledningsprosjekter. Formålet med kvalitetssikringen er å styrke energimyndighetenes styring med konseptvalget ved å sikre den faglige kvaliteten av beslutningsgrunnlaget. Beslutning om

utbygging av store kraftledninger er viktige energipolitiske beslutninger, hvor vurdering av behov og valg av konsept er sentralt. Regjeringen har derfor besluttet at nettselskapet, etter at det har fått gjennomført en ekstern kvalitetssikring, oversender behovsvurdering og konseptvalg til departementet. På bakgrunn av nettselskapets konseptvalgutredning, den eksterne kvalitetssikringen, innspillene fra en høringsrunde og egne vurderinger, vil departementet avgi en uttalelse til behovet for ledningen, det valgte konsept og eventuelle andre politisk viktige spørsmål.

Med klarhet rundt målene og virkemidlene for nettutvikling gjennom behandlingen av nettmeldingen, er det nå tilrettelagt for at vi kan få gjennomført nødvendige og viktige nettinvesteringer som sikrer at vi også i fremtiden har en sikker strømforsyning. Jeg mener at det ikke er hensiktsmessig å fremme en nasjonal plan for kraftlinjer en gang hver stortingsperiode.

Kostnadsfordeling i sentralnettet

Statnetts investeringsplaner i den kommende tiårsperioden er anslått til 50-70 milliarder kroner. Som følge av de planlagte investeringene, vil kostnadene i sentralnettet øke betydelig. Sentralnettet er nasjonal infrastruktur som kommer hele landet til gode, og det er vanskelig å fastsette en individuell brukerbetaling. Regjeringen mener at kostnadene for det maskede sentralnettet fortsatt skal fordeles på alle kundene.

Når forbruk eller produksjon tilknyttes det maskede sentralnettet skjer det via radialer. Nyten av radialene kan henføres til en eller et begrenset antall brukere. Det er derfor økonomisk fornuftig at disse

brukerne betaler for radialene selv, gjennom anleggsbidrag eller tariffingsregler for produksjonsrelaterte nettanlegg. Departementet legger altså ikke opp til å endre kontrollforskriften nå.

Statnett er for tiden i ferd med å utarbeide prisstrategi for sentralnettet for perioden 2014-18. Prisstrategien legger i stor grad opp til å videreføre dagens prinsipper slik at alle kundegruppene skal få om lag samme prosentvise økning i tariffene. For kraftproduksjon er imidlertid tariffnivået begrenset av et øvre tak i EU-lovgivningen. Videre legger Statnett opp til å videreføre tariffordningen for kunder med høyt effektuttak og lang brukstid, som innebærer at disse kundene får en rabatt på om lag 50 prosent sammenliknet med alminnelig forbruk.

Utenlandsforbindelsene inngår i sentralnettet. Etter mitt syn har Statnett som systemansvarlig best forutsetninger for å se utviklingen av utenlandsforbindelser opp mot det norske kraftsystemet som helhet. Dette er bakgrunnen for at jeg i høst sendte på høring et lovforslag om at Statnett enten selv må eie utenlandsforbindelsene, eller ha bestemmende innflytelse i et foretak som gis konsesjon.

I henhold til Statnetts vedtekter skal samfunnsøkonomiske nettinvesteringer gjennomføres. Utenlandsforbindelser bidrar til verdiskapning blant annet gjennom konsument- og produsentoverskudd og økt forsyningssikkerhet. I tillegg har handelen gitt flaskehalsinntekter til eierne av kablene. Jeg mener det er viktig at flaskehalsinntektene fra utenlandsforbindelser har kommet alle nettkundene til gode.

På bakgrunn av dette mener jeg at det ikke er nødvendig å fremme en egen sak for Stortinget om fordeling av kostnader i sentralnettet mellom produsenter og forbrukere.

